

บทคัดย่อ

การศึกษาวិชาการด้านวนศาสตร์ชุมชน เรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการป่าชุมชน และ การใช้ประโยชน์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา พื้นที่ป่าชุมชนบ้านน้ำโจ้ หมู่ที่ 8 ตำบล เมืองปาน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจกับ ผลสำเร็จเกี่ยวกับป่าชุมชน เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการป่าชุมชน และเพื่อ ศึกษาแนวทางในการจัดการป่าชุมชนในอนาคตของกรมป่าไม้ ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบ สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนครัวเรือนทุกครัวเรือนทั้งสิ้น 48 ครัวเรือน วิเคราะห์ ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weight mean score)

ผลการศึกษาพบว่า กำลังผลิตและมูลค่าของผลผลิตจากป่าชุมชน ที่มีการเก็บหาเพื่อใช้ ประโยชน์ มี 4 ประเภท ได้แก่ พืชผักผลไม้ เช่น หน่อไม้ ผักพ้อคำตีเมีย ผักหวาน มะกอก มะขามป้อม มะมีน ผลผลิตเฉลี่ยต่อปีประมาณ 19,535 กิโลกรัม มูลค่าทั้งหมดประมาณ 132,067 บาท เห็ดต่าง ๆ เช่น เห็ดถอบ เห็ดโคน เห็ดแดง เห็ดไซ้ เป็นต้น ผลผลิตเฉลี่ยต่อปี ประมาณ 715 กิโลกรัม มูลค่าประมาณ 66,590 บาท สัตว์และแมลงกินได้ ผลผลิตประมาณ 85/46,500 กิโลกรัม/ตัว มูลค่ารวมประมาณ 20,615 บาท และสมุนไพรต่าง ๆ ซึ่งมีการเก็บหา ใช้ประโยชน์เพียงเล็กน้อย รวมมูลค่าผลผลิตทุกประเภททั้งสิ้นประมาณ 219,272 บาท และเมื่อ เปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจหลังมีป่าชุมชน พบว่า ชุมชนมีรายได้จากการขาย ผลผลิตจากป่า รวมทั้งสิ้นประมาณ 144,092 บาท เฉลี่ยเพิ่มขึ้นประมาณ 9,981.67 บาทต่อปี ต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.98 ของรายได้ทั้งหมด เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี

วิเคราะห์แนวทางการดำเนินการกิจกรรมในอนาคต เพื่อให้ป่าชุมชนสามารถพัฒนาได้ อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการป่าชุมชน ได้แก่ ชาวบ้านมีส่วนร่วมอย่างจริงจังทั้งกายและใจ มีผู้นำและกรรมการป่าชุมชนที่เข้มแข็ง มีแนวเขต ป่าชุมชนที่ชัดเจน ชุมชนยอมรับ กฎระเบียบที่เคร่งครัด ชัดเจน สามารถบังคับใช้ได้จริง ชาวบ้าน ได้ประโยชน์โดยตรงอย่างเสมอภาค เท่าเทียมและทั่วถึง ชุมชนข้างเคียงมีความเข้าใจและเป็น เครือข่าย มีองค์กรทั้งภายนอก ภายในให้การสนับสนุน ความต่อเนื่องสม่ำเสมอของภาครัฐที่ เกี่ยวข้อง

กิจกรรมและแนวทางดำเนินการในอนาคต รัฐบาลต้องส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ดังนี้ การขยายขอบเขตพื้นที่ป่าชุมชนให้สามารถรองรับความต้องการใช้ประโยชน์ และเป็นแหล่งรายได้อย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิต ทั้งด้าน อาหาร รายได้ แหล่งน้ำ และสิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรมเกี่ยวกับธรรมะ ความเชื่อ ความศรัทธาต่อ ป่า เช่น บวชป่า สืบชะตาป่า เลี้ยงผี ทบทวนความรู้ ความเข้าใจ ศึกษาดูงานเพิ่มเติมวิชาการและ เทคนิควิธีการใหม่ ๆ จัดระบบฐานข้อมูลเครือข่ายป่าชุมชนทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ เจ้าหน้าที่ ต้องอยู่เคียงข้างประชาชน เป็นที่ปรึกษา เป็นขวัญกำลังใจ ช่วยแก้ปัญหาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะ การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง